

Tomáš Mlynkec: Slavíci Kamenného mostu

1683

"Co to je? A tohle a tohle a tohle... tak co mlčíš, he?"

"Vaše Milosti," soukal jsem ze sebe nechápavě, " kde jste k tomu přišel?"

Ledabyle mávl rukou. "Na tom přece nezáleží." Když viděl můj údiv, pokračoval. "Ve Vídni. Tak se sem podívej. Co je tohle?"

Ošil jsem se rozpaký.

"Ty už si to nepamatuješ? Jsou to přece tvoje kresby, cos namaloval v Bohumíně, nebo snad ne? Je tady návrhů soch na jeden lidský život. Jsou vůbec tvoje?"

"Jsou moje, jistě," přisvědčil jsem.

"Dělal jsi je pro Henckela?"

"Nestihl jsem."

"Dobrá. Uděláš je pro mě. Co je tohle? Svatá Anna?"

"Ne, Vaše Milosti. Je to..."

"Co? Co to je?"

"... můj domov. Lužice."

Nečekaným překvapením jsem se podřekl.

Strachem se mi najednou sevřelo hrdlo. Věděl jsem, že tentokrát skončím na smolné hranici někde na kopcích Proseka nebo na Šibečním vrchu, pod kterým se vinula prašná vídeňská cesta.

"Hloupost. Ty ses přece narodil jako křesťanský sochař. Tohle je svatá Anna, ta malá dívka je Panna Marie a na levé ruce sedí Ježíšek. Stojí pevně jako by jí nohy vrostly do země, vichr pohanství se do ní mocně opírá, hrne její plášť okolo jejího klína, ale ona pro budoucnost křesťanství znamená jistotu a naději. Tohle vysekáš. "

Ani se na mě nepodíval. Ohlédl jsem se po proboštovi a sekretáři. Starý muž ničemu nerozuměl, ale štíhlý sekretář se pobaveně usmíval. Arcibiskup, skloněný nad dalším archem, mě zatím poslepu chytil za rukáv a přitáhl si mě blíž k sobě.

"Nevěděl jsem, že máš prostudovanou i tuhle křesťanskou otázku. Svatý Bernard z Clairvaux, autor Písně písni. Cisterciácký řád. No? Je to úžasné. Proč jsi mi nikdy neřekl, že ses tomu v Bohumíně věnoval? Opravdu tohle chtěl Henckel vytesat? Proč?"

Nepodíval se na mně a dál očima hltal kresby. Ani nečekal na mé vysvětlení a odpověděl si sám.

"Protože se chtěl zalíbit císaři a uklidnit dotírající jezuity. Jak podlé z jeho strany, ale jak neskutečně božské z tvé, můj synu."

Konečně se na mě podíval. Sňal z nosu brýle a usmál se. "Poradil ti někdo?"

"Jeden malíř fresek a obrazů. Slezan."

"Jméno. Známe ho?"

"Jan Kryštof Liška."

Arcibiskup se prudce otočil ke svým společníkům.

První promluvil probošt Pospíchal. "Vyženěný syn Leopolda Willmanna z Vratislavy. Říká se mu mladý Willmann."

"Ve Slezsku?" Otočil se ke mně. "On maloval Henckelovi obraz?"

"Fresku v zámecké kapli. Byla překrásná."

"Co to bylo?"

"Stvoření života na zemi. Namaloval ji až po návštěvě císařské komise. Hrabě stále ještě císaři věřil..."

Netrpělivě se zadíval na stůl a energicky prostor nad ním propíchl ukazováčkem. "Tak s tímhle ti pomohl mladý Willmann. Proč?"

"Řešil jsem potíže s pískovcem."

"Ty máš potíže s pískovcem?"

"Každý sochař má potíže s pískovcem. Uděláte nahou lidskou ruku, v podpaží je stále silná, neodpovídá skutečnému lidskému tělu, tak odsekáváte zbytečnou hmotu a jste rozhodnut odseknout naposledy jen titěrnou částičku pískovce a..."

"A?" Byl tak napjatý zvědavostí, že otevřel ústa.

"Ruka od těla odpadne. Proto se tomu sochaři vyhýbají a ruku nechávají v látce rukávu, která u těla pomáhá množstvím materiálu spodní konec paže držet."

"Tohle jsi chtěl vytesat? Ježíše na kříži?" Aniž se ohlédl, mávnutím ruky přizval oba muže, trpělivě stojící opodál, ke stolu. "Dívejte se. To chtěl vytesat."

"Vaše Milosti. Já to ale přece vytesal."

"Cože? Jäckele, nelži mi, právě teď jsi říkal, že ruce od nahého těla odpadnou. A tady je Ježíš celý zkroucený bolestí a od kříže se doslova odtahuje."

"Já jsem to dokázal, Vaše Milosti."

"Proč mu z rány z boku teče tolik krve? To máš od Berniniho?"

"Ano. Hrabě Henckel to chtěl jako symbol usmíření protestantů a katolíků. Sochu jsem postavil do stráně nad řeku vedle cesty."

"Proč právě tam?"

"Ze země tam tryskal proud vody. Provrtal jsem soše bok, pak tady, vidíte ty čáry?"

"Kříž taky a co je tohle?"

"Ten kus kamene znázorňuje skálu, o kterou se opírá kříž s Kristem. I ten podstavec byl provrtán. Keramickými trubkami se těmito otvory přiváděla do Kristova těla voda, která pak tryskala jeho bokem do nádrže postavené pod ním. Každý pocestný, který stoupal od mostu přes řeku Olši, se zde mohl pomodlit."

Arcibiskup se tázavě podíval na oba muže. Probošt v jeho pohledu cítil nevyřčenou výtku a poníženě sklopil oči, ale mladý sekretář si ho nevšiml a beze slov se na mě díval a smál se očima.

Arcibiskup mi položil ruku na paži a sklesle se zeptal: "I tohle už není?"

Zavrtěl jsem hlavou. "Sartorius nechal rozbít i tohle."

Arcibiskup dlouze vzdychl a položil na roztahanou hromadu dva nové archy. "Na tohle tě tedy přivedl mladý Willmann. Ani se nedivím. Jeho otčím pracuje pro slezské cisterciáky. Oni jsou se stavbou a výzdobou svých klášterů mnohem dál než řád v Čechách. Ale co zatím není, brzy určitě bude. Tohle, Jäckele, se jim bude líbit."

"Vaše Milosti, prosím."

"Copak, můj synu, ty bys to pro ně nechtěl vysekat?"

"Ale chtěl. Udělám to třeba hned, ale ne do kláštera někde na venkově."

"Jak to myslíš?" Zamyšleně si mě prohlížel.

"Postavte je na Kamenný most...."

Zámečnický mistr Vojtěch Leopold Kalva, můj soused, vyrobil a v ohni pozlatil kovovou svatozář Panny Marie a malého Ježíška a kříž pro kouli, ležící v chlapcově ruce. I to byla další provokace. Podle Böhmovy návrhu měla být svatozář znázorněna kruhem, kterým prochází dvě příčné osy. Z jejich středu pak vycházel tuhý dlouhý nosník zastrčený do hlav. Já jsem pojal svatozář jako loukotě kola, znamení slunečního boha. Konce loukotí jsem nechal šikmo sbíhavě prostříhnout ke středu, aby viditelně symbolizovaly křížovnickou hvězdu. Kříž jedním dílcem zastrčený do koule nedával smysl. Podle křesťanské ikonografie Ježíšek na dlani držel jablko, symbolizující Adamův první hřích, který z něho utrpením na kříži Kristus odčinil. Pokud by církev přijala kouli se zlatým křížem, pak by tím světu chtěla sdělit, že křesťanství ovládne svět, tedy zeměkouli, která je kulatá. Podle tridentského koncilu ale stále platí, že placatá země není koule.

Socha vysekaná v nadživotní velikosti s podstavcem provedeným podle návrhu Jana Blažeje Santiniho měla cestu na Kamenný most ze všech soch, stojících na Kamenném mostě, nejdůstojnější. Na mohutný přepravní vůz ji na záda jemně položili bratři křížovnického řádu a sami ho odtáhli až ke čtvrtému půlnočnímu pilíři. Ochotně pomáhali i při jejím usazení na podstavec. Socha tak stála přímo proti svatému Josefovi, hned vedle velkého krucifixe, který tu stál už přes půl století.

O veškeré náklady vynaložené na sochu se podělili kamenický mistr František Jakub Santini, zámečnický mistr Vojtěch Leopold Kalva, majitel vozu, moji tovaryšové a celá rodina, kterou jsem během práce živil.

Když socha konečně stála na Kamenném mostě, zůstal ve mně pocit velkého osobního vítězství, který zesiloval nečekaný narůstající zájem Pražanů. Prostor pod sochou byl brzy zaplněn lampami a svíčkami, zvadlé květiny se pravidelně měnily za čerstvé. Klečící dav modlících se lidí bránil projíždět povozům, kárám a kočárům středem mostu. Měštští biřici museli během dne až do prvních velkých mrazů věřící usměřňovat a odhánět ke kamennému zábradlí. Pak květiny nahradilo zelené chvojí s barevnými stužkami. Na jaře znovu zájem propukl v původní síle. Radní Starého Města nechali vyrobit několik dřevěných stojanů, které rozmístili dva metry od kamenného zábradlí a nataženým provazem tak oddělili vzniklý chodník, určený pro pěší, od vozovky, určené pro povozy.